

Agu Möldre

põnevad aastakümned

Saabunud on aeg, kus tööline tunneb oma võimu

Betoontoodete valmistaja Lasbeti omanik, 1957. aastast töist elu elanud Agu Möldre sõnul on aegu olnud igasuguseid, aga üks suuremaid vapustusi toimus siiski 1991. aastal, mil ei muutunud ainult riigikord, vaid langes ka nõudlus toodangule.

Kadri Paas

Ettevõttes koondati seetõttu üle 650 töötaja ja omajagu peavalu valmistasid ka töötajatest kaasa-jooksikud, kes lasksid ennast mõjutada interrindest.

1990ndate alguses ei muutunud ainult riigikord. Lisaks sellele muutus ka inimeste mõtteviis ja maailmast arusaamine. Kuidas Teie seda toonases raudbetoontoodete tehases tajusite? See oli väga raske aeg. Kui me veel 1980ndatel ja eriti enne Moskva olümpiamänge ja BAM-i ehituse ajal töötasime sisuliselt kolmes vahetuses, ööpäev läbi, siis äkki langes betoonelementide nõudlus järsult. Kui meil töötas tippajal 870 töötajat, siis pärast Eesti taasiseseisvumist jäi neist järele 210 inimest.

1980ndate lõpus ja 1990ndate alguses tegutses Eestis interliikumine. Kas Teie tehase töötajad võtsid samuti neist miitingutest osa ja märatsesid 1991. aasta maikuu Toompeal?

Jah, Dvigateli ja Pöögelmanni tehaste direktorid juhtisid seda liikumist ja ässitasid ju töölisi streikima. Meie töötajad käisid ka Linnahalli juures peetud miitingutel. Ma käisin seal ise ka vaatamas. Kui inimesel hakkab suu vahtu välja ajama ja silmad lähevad pungi, siis on see jube. See on fanatism. Selline inimene pühib oma teelt kõik, mis ette jääb.

Kas Teie tehases ei tahtnud hakata keegi streikima või uut riigipöret korraldama?

Ei tahtnud. Õnneks muretses enamik töölisi siiski oma pere ja laste-naiste pärast. Nende jaoks oli töö ja selle olemasolu ikkagi tähtsam kui streikida. Jah, see on tõsi: mõtteviis muutus uue riigikorra alguses tõepoolest. Kui tööd 1990ndate alguses ja keskpaigas

enam peaaegu ei olnud, enam peaaegu mitte midagi ei ehitatud, siis pidi inimesi lahti laskma. Ja teate, kui kole see on, kui inimesel ei ole ühel päeval enam tööd.

Kuidas Te inimeste vahel valisite, kes pidi minema, kes jäi? Eks inimestega oli selleks ajaks juba koos töötatud ka. Ma ju teadsin, kes on mida väärt ja... Ei saanud valida ainult eestlasi ega saanud võtta ka ainult venelasi. Suur venekeelne linnak meil ju siinsamas...

Ega Te ju ainult rahvuse järgi oma kollektiivi koostanud? Ei, ikka oskuste järgi. Koondamine toimus kolme aasta jooksul alates 1991. aastast kuni 1994. aastani. Aga kõige parem tunne oli ikkagi siis, kui hakkasid jälle märkama, et sinu tehase toodangu järele küsitakse ja tahetakse midagi jälle ehitada. Samuti tuli palju vaeva näha tellijate leidmisel ja toodangu struktuuri muutmisel.

Kuidas Teil see raudbetoontoodete tehase ära õnnestus erastada? Kuidas Te selle omanikuks saite?

See käis kahes etapis. Alguses oli siin riiklik aktsiaselts. Riik oli peremees. Kogu rahake, mille teenisime, läks seadmete ostmiseks ja tehase korrastamiseks. Seejärel tuli erastamise aeg. Selleks ajaks oli meil juba riigi varandus ja oma varandus. Pidi olema professionaalsed raamatupidajad ja finantsistid, et näidata, mis on meie varandus ja mis riigi oma. No ja selle riigi oma sai siis välja osta.

Mis sellele järgnes?

Järgneski päris erastamise aeg. Erastamist viis läbi riigi loodud erastamisagentuur. Tollal ei ol-

nud meil veel raha seda tehast ise osta. Selle tehase ostis Mõigu KEK, noored härrad. Nad ostsid tohutult palju tehaseid kokku. Eks jumal teab ja näeb, kas seal kõik puhaste kätega käis, sest vaatamata sellele, et meie pakkumine oli palju suurem kui Mõigu KEK-i oma, said nemad ikkagi tehase endale.

Mis edasi sai?

Tehase territoorium oli suur, 18 hektarit. Ma hakkasin tehast tükeldama, eraldi kinnistuteks vormistama ja siis neid tükikaupa müüma. Tingimus oli, et igal maalapil pidi tootmishoone peal olema. Teenisin niimoodi raha. Ostjaid oli igasuguseid, küll oli siin õmblustsehid, majoneesitootmine, autoremonditöökojad, igasuguseid asju. Teenitud raha eest tegin praegu-se tehase kortia.

Kui 1990ndate alguses oli Teie tööelu kõige keerulisem ja ettearvamatum periood, siis millal on olnud kõige mõnusam aeg? Oi, enne masu läks meil hästi. Kõik põllud ehitati ju täis. Raha kogunes, rasvakiht aina paisus. Nõudlus oli nii suur, et tehase huu-gas kogu aeg. Kui masu tuli, siis säilitasime oma põhilise töötajate tuumiku, spetsialistid ja os-

Praegugi on nii tore vaadata, kui koguneb aktsionäride üldkoosolek ja kohale tuleb ka hulga pensionäre.

kustöölisid ja õnneks suutsime neile ka piisavalt palka maksta. **Isegi siis, kui tööd üldse ei olnud?** Jah, vaatamata vähestele tellimustele maksime palka edasi. Natukese kärpisime, aga kedagi ei pidanud vähemalt ära koondama. See oli suur asi.

Praegu tegelete peaaesjalikult ainult ekspordiga?

Eks me hakkasime kohe, veel masu ajal oma isiklikku soomlast otsima. Leidsimegi ühe Soome et-

tevõtja, kes hakkas meilt detaili tellima ja siis, kui Soomes veel kriisi ei olnud, läks suur osa meie toodangust Soome. Meie elementidest on mitmed hooned ehitatud näiteks terminali juurde, kuhu Tallinki Soome suunduvad laevad lähevad. Kahjuks järjekordne majanduslangus Soomes peatas võimaluse elemente sinna müüa. Praegu on hea, kui meil vähemalt ükski Soome objekt on.

Pidime uue turu ja partneri leidma. Saime rootslastega kaubale. Praegu aitame ehitada uusi kortereid põgenikele ja ka rootslastele Stockholmi kesklinna, aga ka kaugemale. Ilusad, suured majad.

Moodne Lasnamäe?

Jah, sellist Rootsi tööd on meil tänase päeva seisuga järgmise aasta keskpaigani.

Muide, kas praegune Rootsi hind on sama hea või isegi parem kui varasem Soome hind?

Ei ole. Asi on selles, et Rootsi turul tegutsevad ka lätlased ja leedulased. Nemat püüavad veelgi odavamalt teha. Meie proovime aga niimoodi hakkama saada, et projekteerime ise – meil on projekteerijad palgatud – ega osta liiga paljusid teenuseid sisse.

Kui sageli Lasbet Eesti turule elemente toodab?

Eks me ikka toodame, kui hind on vastuvõetav. Aga Eestis on nii, et ehitajad proovivad elementide tootjatel püksid ka-jalast ära võtta. Kui nad hangetel osalevad, teevad alla omahinna pakkumisi. No nii ei saa ju! Miks ma pean neile ehitajatele kasumit teenima!? Vaadake, kui kallid on uued korterid, aga meilt tahetakse elementid saada poolmuidu. Praegu tegeleme sellega, et Norra turule pääseda.

Olete juba sinna mingeid detaili saatnud?

Ei, meie peame nende nõuete-ga esialgu veel kohanema ja end nende nõuete järgi valmis seadma. Seejärel tuleb Norrast ehitaja poolt spetsialistide komisjon, kes hindab tehase iga tootmistsükli, väljanägemist, puhtust. Ühesõnaga, kõike.

Pärast seda esitleb see komis-

Agu Möldre on nutikas juht - maksab palka alati reedel - päeval. Teadagi, mis põhjusel - esmaspäevaks on siis kõik täis - jõudlusega töö juures.

jon nähtut oma riigis sealse ettevõtjale. Kui neile sobib, siis võiksime hakata ka Norra objektidele betoondetaili tootma. Nõudlus seal on, aga algatuseks peame, jah, nende nõuetele vastama. Hea on see, et selline nõudlikkus kasvatab ka meid ja meie inimesi. Hangime niimoodi uusi kogemusi ja oskusi. Ei muutu mugavaks.

Lasbet on Eesti oludes suhteliselt haruldane ettevõtte. Sarnaselt NG Investeeringutega on ka Lasbeti omanikering väga suur. Ka teie endised ja praegused töötajad omavad ettevõttes osalust. Miks nii?

Ma rääkisin ennist, et ma müüsin tehase osade kaupa maha. Saadud rahast emiteerisin aktsiaid ja jagasin neid töötajatele. Miks ma ei oleks seda tegema pidanud? Praegugi on nii tore vaadata, kui koguneb aktsionäride üldkoosolek ja kohale tuleb ka hulga pensionäre. Põhiline on ju see, et teatud inimestele jäi aktsiate kontrollpakk.

Teil on ka praegu töötajate seas inimesi, kel on Lasbetis väike osalus?

Mõned on, kes töötasid tehases juba erastamise ajal. Palju on ka neid, kellel ei ole aktsiaid.

Õelge, kas olete märganud, et neil, kel on aktsiaid, on teistega võrreldes kuidagi usinamad, tublimad või lojaalsemad töötajad? Kuidas teile nüüd õelda... Praeguseks on saabunud aeg, ja ai-

na hullemaks läheb, kus tööline tunneb oma võimu.

Proletariaadi diktatuur?

Nad tunnevad oma võimu. Nad teavad, et Eestis ei ole tööjõudu võtta. Mitte ainult meie ei ole hädas, vaid ka paljud teised ettevõtted. Eks ma tunnen oma inimesi. Tean nende häid ja halbu omadusi. Uue inimese võtmise puhul ei tea ma üht ega teist. Ma pean vahetevahel silma kinni pigistama ja mõnest asjast mööda vaatama. **Aga kas väikeosanikest töötajad on siis motiveeritumad kui ülejäänud inimesed?**

Meil on palgamaksimine niimoodi korraldatud, et palk sõltub sellest, kui palju sa tööd teed. Tähtis on, ühesõnaga. Mida rohkem tööd teed, seda rohkem palka saad, aga teate, kui raske on mõnel juhul, kui objekt kipub hilinema, töötajaid veenda, et ta peaks natuke kauem tööl olema või kasvõi ajutiselt rohkem töötama. Mis siin imestada, kui Eestis läbiviidud uuring näitas, et kui inimene saaks kodanikupalka 900 euro ringis, siis ta tööle ei lähedski.

Isegi väikeosanikke ei huvita, et detailid saaksid õigeaegselt valmis?

Ei.

Nad saaksid rohkem palka, kui nad rohkem tööd teeksid, aga sellegipoolest ei viitsi nad pingutada?

Ei viitsi. Ja selline suhtumine süveneb. Nad on endale pähe võtnud,

Foto: Madis Vortman

et sellest palgast piisab nii endale, kõrvale panekuks kui ka naisele andmiseks või mitteandmiseks. Nad pingutasid siis, kui oli masu aeg. Sel ajal pingutasid küll kõik.

Kas töötajad vahetevahel vines ka tööle tulevad?

Mõldre muigab. Me maksame palga alati reedesel päeval.

Ühesõnaga, tuleb ette.

Ikka tuleb, kuid tööle neid siis ei lubata. Aga hullem on see, et kui on ilusad ilmad, siis jäävad mõned inimesed kohe haigeks. Kohe! Me oleme rääkinud sotsiaalministeeriumiga ja haigekassaga, kuid kahjuks tulemusteta.

Sportivõistlusi oli sel suvel ka igasuguseid.

No see on ju täielik jama! Naine sünnitab, mees saab võtta lapsepuhkuse. Mehel on kõrgem palk ja mees jääbki lapsega koju.

See on igatahes põhjendatum töölt eemalolek, kui telekast jalgpalli või jooksmist vahtida.

Kas ikka on!? Meile ju arstid tegelikku puudumise põhjust avaldada ei tohi. Seega ma ju ei tea ka, miks nad siin karjakaupa töölt ära jäid. Aga ära nad jäid.

Kui palju töötajaid siis jalgpalli EM-i ajal haiguslehele jäi?

Mis ta oli... Umbes 11–12 inimest.

See on viis protsenti meie töötajakonnast.

Kas Te olete mõelnud välistööjõu värbamisele?

Musti mõtlete?

Neid ei ole praegu veel eriti võtta.

Eestlased ja venelased on targad inimesed, aga vaata, keevitamisega ei saa nad hakkama. Seepärast oleme teinud koostööd Balti laeva-

Kõik on nii hästi? Maksusüsteem on sobiv?

Jah! Vaadake, kui ei ole ideid, siis on kõige targem mitte midagi teha, võib asja hullemaks ajada. Praeguse valitsusega on sama asi. Ma ei saa aru, kuidas on võimalik, et minister ei tea oma valdkonnast mitte midagi. Ministriks saab inimene, kes ei valda teemat.

Seesama ehitus on pealt vaadates väga lihtne, aga kui palju erinevaid nüansse see sisaldab. Kui ma neist aru ei saaks, kuidas ma siis saaksin selles valdkonnas üldse töötada! Aga ministrid saavad.

Pagulasi võtaksite tööle? Mõne sellise, kes end tsehhis ära ei tapaks?

Kas nad tahavad tööle tulla?

Võib-olla mõni ikka tahaks?

No mõni jah. Mõnest on saanud linnapea ka! Aga... Mul on meeles, kui me käisime USA-s ühel koolitusel ja valged ameeriklased rääkisid, et nende maksukoormus on kõrgem, sest neil elab seal palju musti inimesi, kes ei taha tööd teha. Valged inimesed ütlesid, et tegelikult see on nende endi süü, et selliseid tööpõlgureid nii palju on, aga nüüd pole enam midagi teha. Peab ära kannatama.

Ma ei tahaks, et me peaksime siin Bestis kunagi samasuguseid lauseid kordama.

Eestlased ja venelased on targad inimesed, aga vaata, keevitamisega ei saa nad hakkama.

remonditehasega ja laenanud neilt eriti keeruliste objektide peale keevitajaid. Ukrainlased saavad sellega suurepäraselt hakkama. Aga meil on sellist keerulist tööd väga harva. Me ei pea selleks eraldi kedagi tööle palkama. Tööjõulaenuamise firmasid on piisavalt.

Kui oleksite peaminister anno 2016 august-september, mida Te Bestis esimese asjana muudaksite või parandaksite?

Ma ei muudaks mitte midagi!

E-arved hoiavad kokku uskumatult palju Teie aega

Merit Aktiva on ainuke raamatupidamisprogramm, kus e-arvete saatmine ja vastuvõtmine on täiesti tasuta.

Kui saadate oma klientidele e-arveid, siis teete nende elu lihtsaks. Kui küsite e-arveid oma tarnijate käest, siis teete ka enda elu lihtsaks.

Enam pole vaja paberilt või pdf-failist arveid sisse tõksida, kõik andmed on kohe programmis olemas ja vajavad ainult paari hiireklikiga kinnitamist. Kui varem olid e-arved suurte firmade mängumaa, siis nüüd saavad neid kasutada kõik. Õnneks väga lihtsalt ja tasuta, sest kuutasu maksame meie Teie eest.

Proovige Merit Aktivat ja vaadake, kuidas e-arved Teie elu lihtsaks teevad!

Merit **aktiva**

Müük ja klienditeenindus
Tel 617 7111
merit@merit.ee

Tasuta klienditugi
Tel 776 9333
klienditugi@merit.ee

merit.ee

MIS ON E-ARVE?

E-arve on spetsiaalses elektroonses formaadis arve, mida programmid oskavad omavahel vahetada. Meiliga saadetak pdf-arve ei ole e-arve, sest programm ei saa pdf-failist andmeid lugeda ja arve on vaja ikkagi käsitsi sisestada. E-arvet saate ekraanil vaadata, paberile printida või pdf-faili salvestada, aga lisaks sellele oskavad tarkvarad sealt info automaatselt välja lugeda. Seega pole enam vaja arvel olevaid andmeid käsitsi sisestada.

KUIDAS TÖÖTAB E-ARVETE SAATMINE?

Merit Aktiva kasutab e-arvete saatmiseks ja vastuvõtmiseks kahte operaatorit: Krediidinfo ja Omniva. Kui teete Aktivat müügiarve ja kliendil on e-arvete vastuvõtmiseks konto olemas, siis saate ühe hiireklikiga e-arve kliendile ära saata. Kui kliendil e-arvete vastuvõtmiseks kontot ei ole, siis soovitage tal see endale teha, sest nii säästab ta oluliselt aega ja Teie saate tõenäoliselt raha kiiremini kätte. Kui Teie klient kasutab Merit Aktivat, siis käib e-arvete konto loomine Aktiva sees paari hiireklikiga ja on täiesti tasuta.

KUIDAS TÖÖTAB E-ARVETE VASTUVÕTMINE?

Kui Teil veel e-arvete vastuvõtmiseks kontot ei ole, siis on mõistlik see endale teha. Merit Aktiva kasutajatele on konto loomine täiesti tasuta ja väga lihtne. Konto saate teha otse Aktivat seadistuste aknas, ilma programmist väljumata. Kui e-arvete konto on loodud, siis impordib Aktiva saabunud arved automaatselt. Mõne hiireklikiga saate dokumendi kinnitada. Kõige tähtsam on see, et enam pole vaja andmeid käsitsi sisestada. Aja kokkuhoid on väga suur.